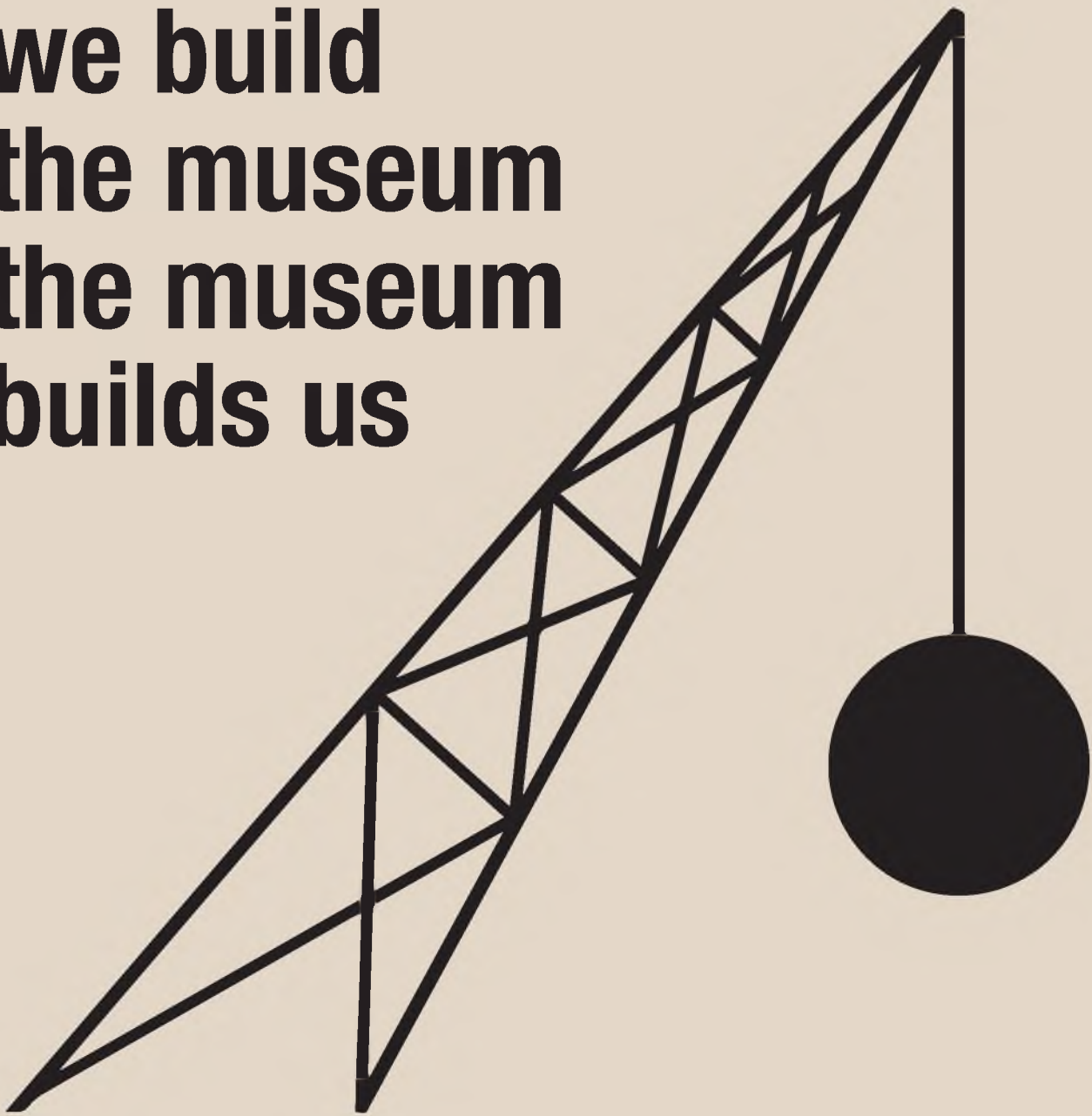

**we build
the museum
the museum
builds us**

MSU na dodir - Zbirka kao glagol

Muzej suvremene umjetnosti, Zagreb

15.12.2022. - 09.07.2023.

Izložba u sklopu projekta BEAM UP - Blind Engagement in Accessible Museum Projects / PRISTUP - Uključivanje slijepih u PRISTUPačne muzejske projekte.

SADRŽAJ

UVODNIK	1
OSOBE OŠTEĆENA VIDA I SUVREMENA	
UMJETNOST	4
IZBOR PRILAGOĐENIH RADOVA	13
KATALOŠKI POPIS	18
IMPRESUM	20

UVODNIK

Renata Filčić, Ana Škegro

Muzej suvremene umjetnosti, Zagreb od listopada 2020. do rujna 2023. godine sudjeluje u projektu „BEAM UP - Blind Engagement in Accessible MUseum Projects“, u prijevodu „PRISTUP - Uključivanje slijepih u PRISTUPačne muzejske projekte“, čiji je cilj prilagodba muzejskog sadržaja slijepim i slabovidnim osobama i to kroz suradnju sa stručnjacima i osobama oštećena vida u svim fazama projekta. Uz MSU, u projektu sudjeluju još tri europska partnera: talijanska organizacija Atlante Servizi Culturali kao voditelj projekta te Fondacija Instituta za slijepe iz Milana te galerija The Glucksman pri Sveučilištu u Corku iz Irske, a ostvaren je uz podršku programa EU *Kreativna Europa*. U sklopu projekta provedena je prilagodba triju izložbi u organizaciji projektnih partnera: „La Luce Del Nero“, Fondazione Burri - Ex Seccatoi del Tabacco, Città di Castello, 2022., „Fashion Show“, The Glucksman, UCC Cork, 2022., te „MSU na dodir“, MSU, Zagreb, 2022. - 2023.

Muzejska izložba izabrana za prilagodbu u sklopu BEAM UP projekta u MSU nosi naziv „Zbirka kao glagol“ prema pjesmi Borisa A. Novaka „Sloboda je glagol“, a predstavlja izložbeni ciklus novog postava u trajanju baziranog na radovima iz fundusa Muzeja suvremene umjetnosti.

Novi postav stavlja muzej i radove iz njegova fundusa u aktivnu ulogu unutar društvenih okolnosti i vremena u kojima se nalazi, te nužno zauzima stav spram njih te potiče na promišljanje i razgovor o aktualnim temama današnjice. Motiv grafita koji se provlači kroz ovaj projekt s natpisom „Mi gradimo muzej, muzej gradi nas“ – osmislio je umjetnik Igor Grubić. Taj motiv je i jedan od radova uključenih u selekciju radova izabranih za prilagodbu te uvrštenih u prošireni postav izložbe pod nazivom „MSU na dodir“ koja uključuje medijski raznovrsne radove čiji se koncepti te glavne karakteristike mogu prenijeti taktilnim modelima i audio deskripcijama, od terakotne replike skulpture Ivana Kožarića, preko taktilnih reljefa slika Ivana Picelja ili Julija Knifera, do zvučnih i audiovizualnih radova i ambijenata koji su objašnjeni kroz audio deskripciju.

Posebnost projekta svakako je inkluzivnost u pristupu, obzirom da su od samih početaka u projekt uključeni slijepi i slabovidni suradnici, kao i stručnjaci koji profesionalno rade s osobama oštećena vida. Usporedo s partnerskim organizacijama, u jesen 2020. godine MSU je okupio lokalnu stručnu skupinu čiji su članovi kustosice muzeja, slijepi i slabovidne osobe te stručnjakinja iz područja edukacijske rehabilitacije. Oni su: student psihologije Andrej Hatar, studentica talijanistike i kroatistike Kristina Krsnik, umirovljenik Vinko Zrinščak, peripatologinja, prof. defektolog Valentina Nemet, te tri muzejske djelatnice, Ana Škegro, Daniela Bilopavlović Bedenik i Renata Filčić.

Članovi lokalne stručne skupine bili su uključeni u selekciju radova za postav „MSU na dodir“, prošli su edukaciju o radovima, dali su povratnu informaciju nakon pregleda popratnih tekstova i audio deskripcije, te su sudjelovali u raspravi i dali prijedloge za fizičku prilagodbu umjetničkih radova i njihovo testiranje, pripremu kataloga i postav. Fizička prilagodba radova odnosi se na upoznavanje i direktan doživljaj kroz dodirivanje i višeosjetilno iskustvo originala, kroz replike ili taktilne modele i reljefe.

Osim toga, u projektu je stavljen naglasak i na stvaranje mreže dionika projekta koji djeluju kao savjetnici i suradnici, te kao konzumenti određenih sadržaja produciranih u sklopu projekta, poput foruma tijekom kojih predstavljamo napredak projekta stručnoj i široj publici, prije produkcije i izvedbe konačnih oblika prilagodbe radova, u želji da ranim uključivanjem ciljane skupine u projekt ostvarimo što bolju prilagodbu muzejskog sadržaja slijepim i slabovidnim osobama te ujedno educiramo i senzibiliziramo javnost. Prilagodba suvremenih umjetničkih djela, nerijetko izvedenih netipičnim materijalima i tehnikama, kao i u različitim medijima, zaista je eksperimentalan projekt u koji stoga rado uključujemo brojne suradnike ne bi li konačni produkt bio što kvalitetniji, a posjet osobama oštećenog vida MSU ispunjavajući doživljaj.

OSOBE OŠTEĆENA VIDA I SUVREMENA UMJETNOST

Iskustva članova lokalne stručne skupine Muzeja
suvremene umjetnosti u sklopu projekta
BEAM UP / PRISTUP.

Vinko Zrinščak

Nije tome tako davno kako su neki slijepi studenti/ce
zahtijevali da budu oslobođeni polaganja ispita iz gradiva
koje se odnosi na povijest likovnih umjetnosti, s
obrazloženjem kako je apsurdno tražiti od njih da znaju
nešto o djelima čiji im sadržaji uglavnom nisu dostupni. Na
sreću, to nije naišlo na prevladavajuću podršku njihovih
kolega pa ni drugih istokobnika. Danas više nitko ne
problematizira to pitanje, već se aktivno radi na tome da
se što više pojedinih artefakata učini što pristupačnijim
percepciji osoba raznih stupnjeva oštećenja vida.

Umjetničko stvaralaštvo sastavni je dio opće kulture nekog
vremena i prostora, možda i njezino najvrednije područje;
stoga je poželjno da svi građani budu, u većoj ili manjoj
mjeri, upoznati barem s općim značajkama i najpoznatijim
imenima i djelima toga stvaralaštva. Nema razloga da
osobe oštećena vida u tomu budu izuzetak.

Provedbom međunarodnog projekta BEAM UP (Blind
Experience in Accessible MUseum Projects), čiji je hrvatski
nositelj Muzej suvremene umjetnosti, radi se značajan

iskorak u prilagodbi prostora i umjetnina samostalnom pristupu osoba oštećena vida. Za izvođenje projektnih aktivnosti oformljena je sedmeročlana radna grupa (*LEG – local expert group*), koju čine tri kustosice MSU-a, izvrsne poznavateljice suvremene umjetnosti, obdarene empatijom za osobe s invaliditetom, jedna tiflopedagoginja iskusna u radu sa slijepim osobama i tri osobe oštećena vida – sve u skladu s devizom „O slijepima i za slijepe samo sa slijepima“. Grupa je održala niz radnih sastanaka, u početku preko ZOOM platforme zbog antipandemijskih ograničenja, a kasnije uživo, na kojima se raspravljalo o više desetaka konkretnih radova hrvatskih umjetnika iz posljednjih sedamdesetak godina s obzirom na njihovu reprezentativnost i moguću prilagodbu doživljavanju osoba oštećena vida. Lavovski dio posla odradile su kustosice odabirom pojedinih umjetnina iz bogatog fundusa MSU-a, njihovim sažetim i preciznim opisima te poticanjem ostalih članova na aktivno sudjelovanje u osmišljavanju načina prihvatljive prilagodbe. Na nekoliko posljednjih susreta grupa se posvetila radovima koji će biti izloženi u sastavu izložbe „Zbirka kao glagol“. Na kraju smo posjetili restauratorski odjel MSU-a gdje smo se upoznali sa savršeno izvedenim replikama i taktilnim modelima nekolicine odabranih artefakata te s postamentima na kojima će oni biti izloženi.

Suvremena umjetnost obuhvaća šaroliko mnoštvo radova, izrađenih od raznovrsnih materijala, bilo u sirovu ili već ranije opredmećenu obliku, obuhvaćajući razne sadržaje, uključujući i izostanak ikakvog vidljivog sadržaja, pripadajući najrazličitijim stilovima, od jednostavnih ogoljelih formi, preko kompliciranih instalacija do složenih multimedijских uradaka itd. Postavlja se pitanje – kako u svemu tome odabrati radove koji su na neki način reprezentativni za određeno razdoblje ili proklamirani pravac, a da ujedno budu pogodni za prihvatljivu prilagodbu taktilnoj percepciji? Svojim odabirom radova i njihovim informativnim opisima te preglednim prikazima raznih tendencija suvremene umjetnosti u RH, kustosice MSU-a uspješno su odgovorile na postavljeno pitanje te su nam time omogućile prilično jasan uvid u kretanja na hrvatskoj umjetničkoj sceni u posljednjih 70 godina.

Čini mi se da bi se, s obzirom na mogućnost njihove eventualne taktilno deskriptivne prilagodbe percepciji osoba oštećena vida, sve suvremene umjetnine mogle razvrstati u tri skupine:

Prvu, vjerojatno najmalobrojniju skupinu, činila bi djela koja se mogu bez ograničenja opetovano dodirivati, a da se pritom ne treba bojati bilo kakvih oštećenja. Radi se o radovima u tvrdim materijalima, čvrste strukture (kamen,

drvo, metal). Za to bi svakako trebalo pribaviti autorovo dopuštenje. Galetin „Dvosmjerni bicikl“ mogao bi poslužiti kao primjer za ovu vrstu uradaka.

Drugoj grupi pripadaju brojna djela (trodimenzionalni radovi, skulpture, jednostavnije instalacije, apstraktne slike, anti-slike itd.), čije replike ili reljefne kopije vješti majstori poput MSU-ovih restauratorica mogu bez većih problema izraditi.

Treća skupina obuhvaća raznovrsna djela izrađena pretežno ili isključivo od lakih materijala, kabaste strukture koja samim tim nisu pogodna za taktilno doživljavanje pa pokušaj izrade njihovih replika ne bi imao nikakva smisla. Ovoj skupini možemo pribrojiti i široku lepezu raznih multimedijских uradaka, pretežno audiovizualnog karaktera. U oba slučaja precizni opisi njihovih sadržaja približit će ta djela percepciji osoba oštećena vida te će im tako omogućiti njihovu kvalitetnu recepciju.

Moguće je da postoji i četvrta skupina, ona za čije radove ne samo da se ne može izraditi prihvatljive kopije, već ih se ne može ni adekvatno opisati. Dosljedno tome, o njima se nema što reći.

Na kraju, valja navesti neke zaključke:

- Svi izloženi radovi, bez obzira na stupanj njihove prilagođenosti taktilnoj percepciji, moraju biti popraćeni odgovarajućom audio deskripcijom.
- Izložke valja postaviti na ukošene postamente jer to uvelike povećava njihovu pristupačnost u usporedbi s okomito visećim izlaganjem umjetnina, ali i popratnih tekstova, što znatno otežava njihovu recepciju.
- Na podnožju postamenata treba navesti osnovne podatke o izloženom djelu na brajici i u uvećanom tisku – ime autora, naziv djela, vrijeme nastanka i mjerilo replike prema originalu.

Iako rezultati projekta BEAM UP predstavljaju važan korak u prilagođavanju MSU-a potrebama osoba oštećena vida, oni neće polučiti željeni uspjeh ako ne budu praćeni drugim projektima koji će značajnije povećati broj prilagođenih umjetnina. U protivnom, ovih desetak izložaka lako će se izgubiti u oceanu MSU-ovog bogatog fundusa. I na samom kraju, ali ne manje važno, taktilno prilagođeni radovi morali bi naći svoje mjesto u budućem stalnom postavu, i to redovito pored svojih izvornika.

Andrej Hatar

Kada govorimo o umjetnosti i načinu doživljavanja i uživanja iste, nerijetko se mi, slijepi i slabovidne osobe susrećemo sa svojevrsnim ograničenjima u zamišljenom komunikacijskom procesu između umjetnika, njegovog djela i nas u ulozi publike, jer se taj proces najčešće odvija vizualnim putem. Međutim, suvremena umjetnost pokušava nas rasteretiti takvih ograničenja jer je ona inherentno multisenzorna. Dakle, ona osim što je vizualna, u svojoj srži je i auditivna, taktilna, a ponekad i olfaktorna. Drugim riječima, suvremena nas umjetnost poziva da je bez zadržke prokušamo, poslušamo, dotaknemo i udahnemo, te dio po dio interpretiramo bogatu paletu podražaja koju nam stavlja na raspolaganje.

Posljednje dvije godine u suradnji s Muzejom suvremene umjetnosti u Zgrebu imao sam privilegiju i zadovoljstvo sudjelovati na projektu čija je svrha uključivanje slijepih i slabovidnih osoba u pristupačne muzejske projekte te zajedničko osmišljavanje i stvaranje istih. Moram priznati da sam prije samog početka projekta baratao tek temeljnim informacijama iz područja svjetske i hrvatske povijesti umjetnosti, ali sam bio uzbuđen i to iz dva razloga. Prvi je taj što sam ovaj projekt vidio kao idealnu priliku za produbljivanje tog, ne toliko bogatog, ali ipak

prisutnog znanja. Drugi je taj što sam kao slabovidni uživatelj muzejskih sadržaja bio svjestan proživljenog nezadovoljstva koje sam znao osjetiti, a koje je uzrokovano preprekama pri vlastitom pokušaju doživljavanja i interpretacije umjetničkih djela.

Moja očekivanja vezana uz BEAM UP ispunila su se. Obradovala me činjenica da je svaki član radne skupine bio motiviran i spreman doprinijeti projektu na sebi svojstven način, a posebno me oduševilo strpljenje i iskreno iskazani interes zaposlenika muzeja za pitanje integracije osoba oštećenog vida u kulturni život i prilagodbe muzejskog sadržaja. U vremenu trajanja projekta imao sam priliku upoznati se s pojedinim radovima hrvatske suvremene umjetnosti nastalim od 1950-ih do danas, izvedenim u raznim medijima, posebno se osvrćući na mogućnosti njihovog višeosjetilnog doživljaja te mogućnosti njihove prilagodbe slijepim i slabovidnim osobama. Mislim da je ova izložba rezultat zajedničkog angažmana i međusobne razmjene iskustva, vještina i znanja.

Projekti poput BEAM UP-a svakako bi trebali poslužiti kao primjer i inspiracija drugim kulturno-umjetničkim institucijama, a prilagodba umjetničkog sadržaja nezaobilazna praksa pri osmišljavanju i stvaranju muzejskih projekata.

Kristina Krsnik

Sam spomen suvremene umjetnosti u ljudima često izaziva otpor i odbojnost. Možda je to zato što ona nije sama po sebi lako shvatljiva, a ljudi su obično skloniji promatrati ono o čemu već ponešto znaju, čak i ako to znanje izvlače iz prisjećanja na satove likovne umjetnosti koji se također slabo dotiču živućih umjetnika.

Zbog toga se možda može činiti čudnim što se upravo takvu umjetnost pokušava približiti osobama oštećena vida. Međutim, postavši dijelom BEAM UP grupe, naučila sam da suvremena umjetnost uključuje brojne audiovizualne sadržaje, svakodnevne predmete čije je replike lako prepoznati, slike čije raznolike teksture pozivaju prste na detaljniju analizu i crteže koji svojom jednostavnošću teško mogu zbuniti čak i nas koji nemamo iskustvo vida. Sudjelovanjem u projektu dobili smo jedinstvenu priliku da od kustosica Muzeja saznamo mnogo toga o likovnim djelima kojima smo se bavili. Također smo potvrdili paradoksalnu činjenicu da su apstraktne forme obično lakše predočive slijepim i slabovidnim osobama od onih konkretnih koje svojom složenošću mogu zbuniti one koji su usredotočeni samo na sadržaj pod prstima. Suradnja kustosica Muzeja suvremene umjetnosti, stručnih suradnika i nas, osoba oštećena vida koje volimo likovnu

umjetnost, no, o njoj ne znamo puno, pomogla nam je da prepoznamo potrebe onih drugih, mnogo toga naučimo jedni o drugima, ali i da se ugodno družimo u neformalnoj atmosferi kojom su naši susreti obavijeni.

Na kraju mogu samo zahvaliti kustosicama koje su izdvojile svoje vrijeme kako bi nam što vjernije dočarale brojna umjetnička djela, kao i Muzeju suvremene umjetnosti koji prepoznaje potrebe slijepih i slabovidnih sugrađana trudeći se da postanemo njegovim ravnopravnim posjetiocima.

IZBOR PRILAGOĐENIH RADOVA

Igor Grubić

We Build the Museum, the Museum Builds Us

(hrv. Mi gradimo muzej, muzej gradi nas)

2022.

sprej, grafiti šablona

68 × 68 cm

ILUSTRACIJA RADA NALAZI SE

NA NASLOVNOJ STRANICI KATALOGA

Povodom novog ciklusa izložbi MSU-a „Zbirka kao glagol“ umjetnik Igor Grubić osmislio je grafit koji se nalazi na različitim zidnim mjestima u prostoru izložbi i koji je postao nositeljem vizualnog identiteta i gesla Muzeja.

U gornjem lijevom kutu grafita stoji tekst raspoređen u četiri reda: We Build the Museum, the Museum Builds Us.

U prijevodu: mi gradimo muzej, muzej gradi nas.

Središnjim dijelom grafita proteže se stilizirani motiv dizalice s koje se spušta linija. Taktilni model koji istražujete prikazuje dizalicu koja na kraju linije, pri dnu, nosi motiv kruga. Originalni grafiti izvedeni su u crnoj i crvenoj boji pomoću kartonskih šablona. Na kraju linije, pri dnu, osim kruga naizmjenično s dizalicom „vise“ motivi i jednakostraničnog križa ili kvadrata.

Ivan Picelj

U čast El Lissitzkom

1956.

ulje na platnu

96,3 × 96,3 cm

Početak suvremene umjetnosti u Hrvatskoj obilježilo je okupljanje slikara i arhitekata 1950-ih u nastojanju da se ostvari umjetnost koja će biti na usluzi društvu i tako pomiriti dotad strogo odijeljene granice između primijenjene i visoke umjetnosti. Grupi je naziv bio EXAT 51, što je kratica od eksperimentalnog ateljea osnovanog 1951. godine. Jedan od njihovih članova bio je Ivan Picelj, autor apstraktnog ulja na platnu čiji je umanjeni reljef izveden u sklopu postava "MSU na dodir". U vrijeme kada umjetnost prepušta fotografiji bilježenje zbilje, apstraktna slika podrazumijeva svođenje umjetnosti na njezine osnovne elemente, u slikarstvu na liniju i boju, što su EXAT-ovci vjerovali da najlakše i najviše komunicira gledatelju. Slika nosi naziv *Učast El Lissitzkom*, prema ruskom umjetniku konstruktivizma i jednom od uzora EXAT-ovaca. Njihovo je djelovanje označilo raskid s vladajućim soc-realizmom i monumentalnom umjetnošću tadašnjeg Sovjetskog Saveza.

Uz rub taktilnog crteža nalazi se svojevrsni okvir kojeg čine dvije linije u obliku slova L, koje se dodiruju u kutovima. Prvi okvir koji se proteže od gornjeg lijevog kuta prema dolje desno i drugi okvir koji se proteže od donjeg desnog prema gornjem lijevom kutu uokviruju pozadinu u čijem se središnjem dijelu nalaze dva oblika: oblik polukruga i nad njime dva tornja spojena punom linijom. Lijevi toranj viši je od desnog. Tornjevi stvaraju iluziju tvornice.

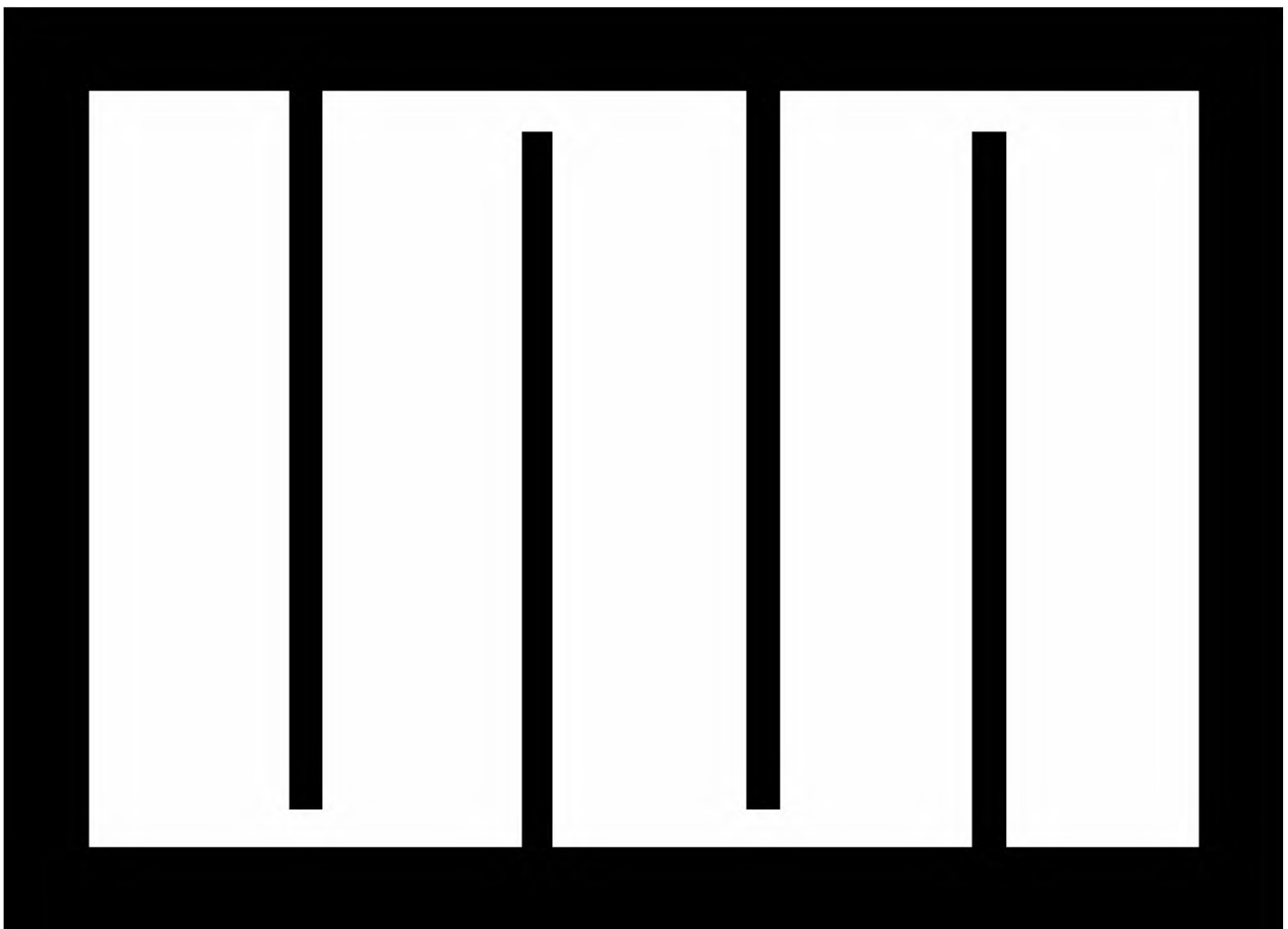
Julije Knifer

Meandar 2

1960.

ulje na platnu

99,3 × 135,3 cm

Krajem pedesetih godina 20. stoljeća formirala se nova umjetnička skupina u Zagrebu koja odustaje od ideje da umjetnost mijenja svijet, izolira se od društva i bave se umjetnosti radi - umjetnosti. Nadjenuli su si ime Gorgona, prema ženskom mitološkom biću sa zmijama u kosi, čiji je

pogled okamenjivao. Oblici djelovanja grupe bili su pretežito privatnog karaktera i manifestirali su se kao koncepti, projekti i različiti oblici međusobnog umjetničkog komuniciranja poput knjige umjetnika, umjetnosti ponašanja, upotrebe jezika kao umjetničkog medija i sl. Ovu grupu slikara, kipara, arhitekata, teoretičara umjetnost, posve različitih stilova i načina izražavanja, povezivala je ideja da odustajanje, apsurd, praznina, monotonija, nihilizam i ironija mogu biti predmet umjetnosti. U medij slikarstva tako uvode monokromiju, elementarne geste i pojam anti-slike, dok u mediju skulpture prednost dobiva negativna forma, praznina.

Na taktilnom crtežu izdignute plohe reproduciraju oblik geometriziranog meandra koji gotovo ispunjava cijelu površinu slike, motiv nalik višestruko uvijenoj zmiji, u kojem linija odjeljuje plohu meandra od pozadine slike. Taj je motiv bio isključiva preokupacija Julija Knifera 1960-ih godina u pokušaju da napravi anti-sliku, čija su forma i sadržaj svedeni na minimum - zbog čega slika i nosi broj 2 u sebi, kao tek jedan u nizu Meandara. Anti-slika je trebala biti suprotnost klasičnoj slici po svom sadržaju, repetitivnošću, čak i po logici vremenskog nastanka, kronologije i redoslijeda - jer kod Knifera ne postoji razvoj stila ili tehnike.

KATALOŠKI POPIS RADOVA

1. Igor Grubić, We Build the Museum, the Museum Builds Us (hrv. Mi gradimo muzej, muzej gradi nas), 2022.
original: sprej, graffiti šablona; 68 x 68 cm
prilagodba: taktilni model; omjer 1:2
2. Deimantas Narkevičius, Sad Song of War (hrv. Tužna pjesma rata), 2014.
original: LP zvučni zapis performansa
prilagodba: audio deskripcija
3. Dragoljub Raša Todosijević, Pribijeni kruh, 1973.
original: kruh, drvo, klinovi; 26 x 35 x 14,5 cm
prilagodba: taktilni model; omjer 1:1
4. Ivan Kožarić, Ruševina, 1991.
original: opeka; 20 x 7 x 9 cm
prilagodba: replika; omjer 1:1
5. Igor Grubić, East side story, 2006.-2008.
original: duokanalna videoinstalacija
prilagodba: audio deskripcija
6. Boris Ljubičić, Vukovar 18.11.1991., 1991.-2020.
original: sitotisak; 2 x (68 x 68 cm)
prilagodba: taktilni reljef; omjer 1:2
7. Eugen Feller, Malampija, 1962.
original: boja; 88,5 x 129,4 cm
prilagodba: taktilni model; omjer 1:4
8. Goran Fruk, Bez naziva, 1992.
original: boja, platno; 70 x 50 cm
prilagodba: taktilni model; omjer 1:2

9. Ivan Picelj, U čast El Lissitzkom, 1956.
original: ulje, platno; 96,3 x 96,3 cm
prilagodba: taktilni reljef; omjer 1:3
10. Julije Knifer, Meandar 2, 1960.
original: ulje, platno; 99,3 x 135,3 cm
prilagodba: taktilni reljef; omjer 1:3
11. Mladen Stilinović, Čujem da se govori o smrti umjetnosti. Smrt umjetnosti je smrt umjetnika. Mene netko hoće ubiti. U pomoć!, 1977.
original: tempera, umjetna svila, stiropor;
36,5 x 49,5 x 2 cm
prilagodba: taktilni model; omjer 1:2
12. Ivan Kožarić, Pinklec, 1971.-1975.
original: tkanina, kombinirana tehnika;
promjenjive dimenzije
prilagodba: taktilni model; omjer 1:1
13. Ivan Kožarić, Privremena skulptura, 1976., v. 39 cm,
original: drvo, aluminijska folija; v. 39 cm
prilagodba: taktilni model; omjer 1:1
14. Ivan Kožarić, Deterdžent, 1987.
original: karton, boja; 24 x 18.5 x 5.5 cm
prilagodba: replika; omjer 1:1
15. Andreja Kulunčić, Destigmatizacija (De-stigma, krugu, Vrapčanski jastuci), 2012.-2020.
original: ambijentalna instalacija
prilagodba: audio deskripcija

IMPRESUM

Katalog izložbe

MSU na dodir - Zbirka kao glagol

Muzej suvremene umjetnosti, Zagreb

15.12.2022. - 09.07.2023.

Izložba u sklopu projekta BEAM UP - Blind Engagement in Accessible Museum Projects / PRISTUP - Uključivanje slijepih u PRISTUPačne muzejske projekte.

Izdavač

Muzej suvremene umjetnosti Zagreb

Avenija Dubrovnik 17

10 000 Zagreb, Hrvatska

Tel: + 385 1 605 2700

www.msu.hr

Za izdavača

Zdenka Badovinac

Urednice

Renata Filčić

Ana Škegro

Tekstovi

Renata Filčić, Andrej Hatar, Kristina Krsnik

Ana Škegro, Vinko Zrinščak

Fotografije

© Muzej suvremene umjetnosti, Zagreb

Taktilni crteži

Hrvatski savez slijepih

Tisak

Hrvatski savez slijepih

Naklada 100 primjeraka

ISBN 978-953-370-027-4

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001190869.

© Muzej suvremene umjetnosti Zagreb, 2023.

Izložba

MSU na dodir - Zbirka kao glagol

Muzej suvremene umjetnosti, Zagreb

15.12.2022. - 09.07.2023.

Autorica koncepta

Ana Škegro

Kustosice

Renata Filčić

Ana Škegro

Stručni suradnici

Daniela Bilopavlović Bedenik

Andrej Hatar

Vinko Zrinščak

Kristina Krsnik

Valentina Nemet

Likovni postav

Ana Škegro

Produkcija replika i taktilnih modela

Odjel za restauraciju i zaštitu građe MSU-a (Ivana Drmić, Kristina Matković, Mirta Pavić), Alan Vlahov, Hrvoje Spudić

Produkcija taktilnih crteža i reljefa

Hrvatski savez slijepih, Tiflotehna

Audio vodič

Prilagodio Centar za audiodeskripcije u suradnji s Muzejom suvremene umjetnosti i Hrvatskim savezom slijepih.

tekstovi: Renata Filčić, Ana Škegro

naratorica: Petra Težak

dramaturginja: Sunčica Sodar

urednik audiodeskripcija: Antonio Pavlović

majstor tona: Vinko Beblek

Stručni savjet za prilagodbe radova Ivana Kožarića

Radmila Iva Janković

Tehnička podrška i postav

Dalibor Cicvara, Davor Filipčić, Renato Mihaljenović, Sanela Tepić, Ivan Tudek, Filip Zima

Edukativni program

Daniela Bilopavlović Bedenik

Renata Filčić

Ana Škegro

Izložba i katalog ostvareni su u sklopu projekta BEAM UP - Blind Engagement in Accessible Museum Projects / PRISTUP - Uključivanje slijepih u PRISTUPačne muzejske projekte koji je sufinanciran sredstvima programa Europske unije Kreativna Europa. Izložba i katalog ostvareni su podrškom Grada Zagreba i Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske.

msu muzej suvremene umjetnosti /
museum of contemporary art
— zagreb

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Kreativna Europa

Beamup
BLIND ENGAGEMENT
IN ACCESSIBLE
MUSEUM PROJECTS